

TEATRUL RADIOFONIC

Teatrul radiofonic reprezintă o punere în scenă la nivel acustic a anumitor piese de teatru, iar pe teritoriul românesc s-a bucurat încă de la început de un public numeros, lucru care nu este de mirare, având în vedere caracteristicile și originalitatea acestui tip de teatru.

Teatrul radiofonic poate fi difuzat atât pe diferite frecvențe radio, însă în multe dintre cazuri este înregistrat pe un suport audio. Ceea ce face ca acest gen de teatru să fie atât de special este tocmai simplul fapt că dialogul se produce doar la nivel verbal, acustic, receptorul fiind capabil să înțeleagă piesa de teatru în sine în funcție de dialogul personajelor. Unii critici au afirmat că teatrul radiofonic nu are același impact pe care îl are punerea în scenă a unei piese de teatru deoarece, în cazul din urmă, impactul vizual este cel care are o mai mare influență. Această afirmație este total eronată, deoarece ascultătorii de teatru radiofonic acordă o mai mare însemnătate dialogului decât imaginii.

Teatru radiofonic, sursa: historiasdecinema.com

Shakespeare la teatrul radiofonic

alina boboc

Cu puțin timp în urmă (duminică, 25 ianuarie, și luni, 26 ianuarie 2004), Teatrul Național Radiofonic a difuzat o piesă în ton cu anotimpul, și anume **Poveste de iarnă**, de William Shakespeare. Drama, inspirată de povestea romantică în proză, **Pandosto sau Triumful timpului** (1588) a lui Robert Greene, dar și de alte texte (**Metamorfozele** lui Ovidius, **Viețile paralele** de Plutarh), cât și de ecouri din piese shakespeariene anterioare (**Pericle, Zadarnicele chinuri ale dragostei**), a fost scrisă probabil între anii 1610-1611 și jucată pentru prima dată la 15 mai 1611, la Teatrul **The Globe**.

A monta o piesă de Shakespeare în zilele noastre este un act de curaj, pe care regizoarea Cezarina Udrescu și-l asumă cu toată seriozitatea, transformându-l într-un demers firesc, finalizat cu succes. Aceași semnătură poartă și adaptarea radiofonică a textului, după traducerea lui Dan Grigorescu (Shakespeare, **Opere complete**, Editie îngrijită și comentată de Leon D. Levițchi, Note de Virgiliu Ștefănescu-Dragănești, București, Editura Univers, 1990, vol. 8). Montarea de față (care nu este o premieră absolută la teatrul radiofonic) reușește să conecteze ascultătorul la atmosfera unui text vechi de patru secole, descoperindu-i o anumită prospețime și conferindu-i, prin vocile actorilor, un tip de accesibilitate foarte specială, menită să accentueze profunzimea trăirilor cognitive ale personajelor: „Este o poveste despre tipuri de cunoaștere: cunoașterea prin experiență, traversând vina, căina și iertarea (în cazul lui Leontes), cunoașterea prin empatie (moartea sacrificială a lui Mamillius), cunoașterea ca dat, har al unui statut aparte (vocația spirituală a Paulinei), cunoașterea ca un corolar al credinței (Hermiona) etc. Din urzeala întunecată a pătimirilor existenței omenești, în

Pentru rolul lui Leontes este ales, foarte inspirat, Miclos Bacș, actor la Teatrul Maghiar din Cluj, prezent în premieră la teatrul de radio, construind cu măiestrie un rege care parcurge toate etapele ce pot zdruncina existența Paulina capătă, prin frazarea exactă și sentențioasă a Oanei Pellea, o pondere mai importantă decât în text, ceea ce este în folosul spectacolului. Interpretarea Dianei Dumbravă pentru regina Hermiona, este însă înegal susținută, începând cu un ton bun, care devine rece și impersonal în continuare, pentru ca în final să-și revină, salvând astfel personajul. Apoi, Florizel, jucat de Florin Piersic junior, suferă de o anumită inconsecvență: replici frazate impecabil alternează cu altele accentuate fals, ceea ce diminuează forța personajului îndrăgostit. Acest lucru este însă compensat foarte bine, în scenele comune, de Valentin Uritescu, în rolul Păstorului, care, deși nu este nobil „din naștere”, dovedește noblețe morală și o mare putere de înțelegere a ceea ce se întâmplă în jurul lui. De asemenea, sunt foarte potriviți în rol Ada Simionci (actriță la Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești) și Constantin Cojocaru, având de interpretat trei, respectiv două roluri episodice, de care se achită cu bine. Se cuvin menționate și celelalte nume de actori care au contribuit la reușita spectacolului: Gheorghe Visu, Șerban Celcea, Gabriel Pintilei, Eusebiu Ștefănescu, Petre Lupu, Dan Condurache, Răzvan Vasilescu, Orodol Olaru, Marius Rizea, Tania Popa, Anne Marie Ziegler, Victor Prundea. În acest demers s-au mai implicat: Domnica Țundrea (redactor), Monica Wilhelm și Mirela Anton (asistența tehnică), Milica Creinicănu (regia de studio), Patricia Prundea (regia muzicală), Iulian Iancu (regia tehnică), Diana Mihailopol (asistența de regie), Crențuța Manea (producător).

thalia

tesătura patinată de timp a basmului (*old tale*), Shakespeare alege cu artă chipuri sau măști umane în fir de argint vechi...” (Cezarina Udrescu, **Timpul tertării**, în „Radio România. Revista programelor de radio”, nr. 359 / 19-25. I. 2004, p. 9).

De aceste „măști” se ocupă atent regizoarea, împodobindu-le cu mici ornamente contemporane, integrate perfect în trama poveștii vechi: cazul Perditei, o domnișoară capabilă de orice sacrificiu impus de iubire, rol jucat cu noblețe de Crina Mureșan, sau cel al personajului Polixenes, care, prin vocea deosebită a lui Marius Bodochi, devine un rege ce-și dezvăluie în spectacol, mai mult decât în text, o latură umană de o rară sensibilitate.

Luceafărul, nr. 13/2004, p. 20

Teatrul radiofonic – scurtă istorie

Teatrul radiofonic are o istorie cât se poate de interesantă. Începutul teatrului radiofonic datează din jurul anului 1880, în Franța, acolo unde inginerul și inventatorul Clement Ader a îmbunătățit sistemul telefonic din instituțiile culturale, în așa fel încât a luat naștere așa-numitul “théâtrophone”. Prin intermediul acestui sistem, piesele de teatru și concertele puteau fi difuzate prin radio. Treptat, în special pe teritoriul american, difuzarea unor scurte piese de teatru a început să facă parte dintr-un program cu rol educativ. Începând cu anul 1922, o parte dintre piesele de teatru jucate pe Broadway, în special comedii și musical-urile, au început să fie difuzate pe diferite posturi de radio locale. În scurt timp, numeroase posturi de radio locale au angajat actorii care interpretau în cadrul unor emisiuni piese de teatru compuse special pentru această ramură a dramaturgiei, impactul asupra societății fiind unul cu adevărat excepțional.

Unul dintre scriitorii care s-au axat pe compunerea unor deosebite piese de teatru pentru posturile de radio din Statele Unite este Tyrone Guthrie. Cu timpul, numeroase piese de teatru scrise de mari scriitori au început să fie transpuse în scenă audio. Începând cu anul 1930, teatrul radiofonic se răspândește în întreaga lume, având o mare popularitate și fiind accesibil tuturor. Chiar dacă teatrul radiofonic s-a bucurat de succes, expansiunea televiziunii a dus la declinul său, atât pe teritoriul Statelor Unite, cât și în alte colțuri ale lumii.

În prezent, în foarte multe locuri, teatrul radiofonic este foarte popular, deoarece este la îndemâna tuturor și reprezintă o inedită formă de manifestare artistică și culturală și, nu în ultimul rând, de cunoaștere. O altă cauză a menținerii popularității teatrului radiofonic în prezent este costul foarte scăzut pentru producerea sa.

Teatrul radiofonic nu reprezintă o simplă poveste spusă la radio de către un narator, ci înseamnă mai mult decât atât. Având în vedere faptul că sunt abordate numeroase genuri (comedii, musical-uri, tragedii sau piese pentru copii), teatrul radiofonic este destinat tuturor categoriilor de vârstă, existând episoade întregi cu renume difuzate de posturi de radio din întreaga lume.

Ascultând teatru la radio, sursa: ochendaje.livejournal.com

TEATRUL RADIOFONIC ÎN ROMÂNIA

Probabil mulți dintre noi se gândesc cu nostalgie atunci când aud cuvântul teatru radiofonic pentru că, în prezent, acesta nu mai este chiar atât de popular în România.

Teatrul radiofonic a reprezentat și încă reprezintă una dintre cele mai importante emisiuni ale Radiodifuziunii românești, fiind concepută în așa fel încât să îi mulțumească pe ascultătorii de toate vârstele. Înainte ca prima piesă de teatru radiofonic să fie transmisă la radio prin ample imagini acustice, artiștii și interpreții recitau pasaje întregi aparținând unor importante opere literare, fapt care a ajutat la punerea bazelor teatrului radiofonic românesc.

Prima emisiune de teatru radiofonic a fost transmisă pe teritoriul țării noastre pe data de 18 februarie 1929, piesa difuzată fiind „Ce știe satul” a cunoscutului scriitor român interbelic – V. Al. Jean. Piesă de teatru, o comedie care a fost pe placul tuturor, a fost jucată în direct de către artiștii Maria Filotti, Victoria Mierlescu și Ronald Bulfinski, actori de la Teatrul Național București. Deși transmiterea în direct a fost foarte dificilă, teatrul radiofonic a evoluat semnificativ de-a lungul timpului, devenind una dintre metodele de relaxare cele mai apreciate de către români.

Sigla Teatrului Național Radiofonic, sursa: leviathan.ro

Al.V. Jean (Ion Alexandru Vasilescu), sursa: leviathan.ro

Absurdul pe unde radio

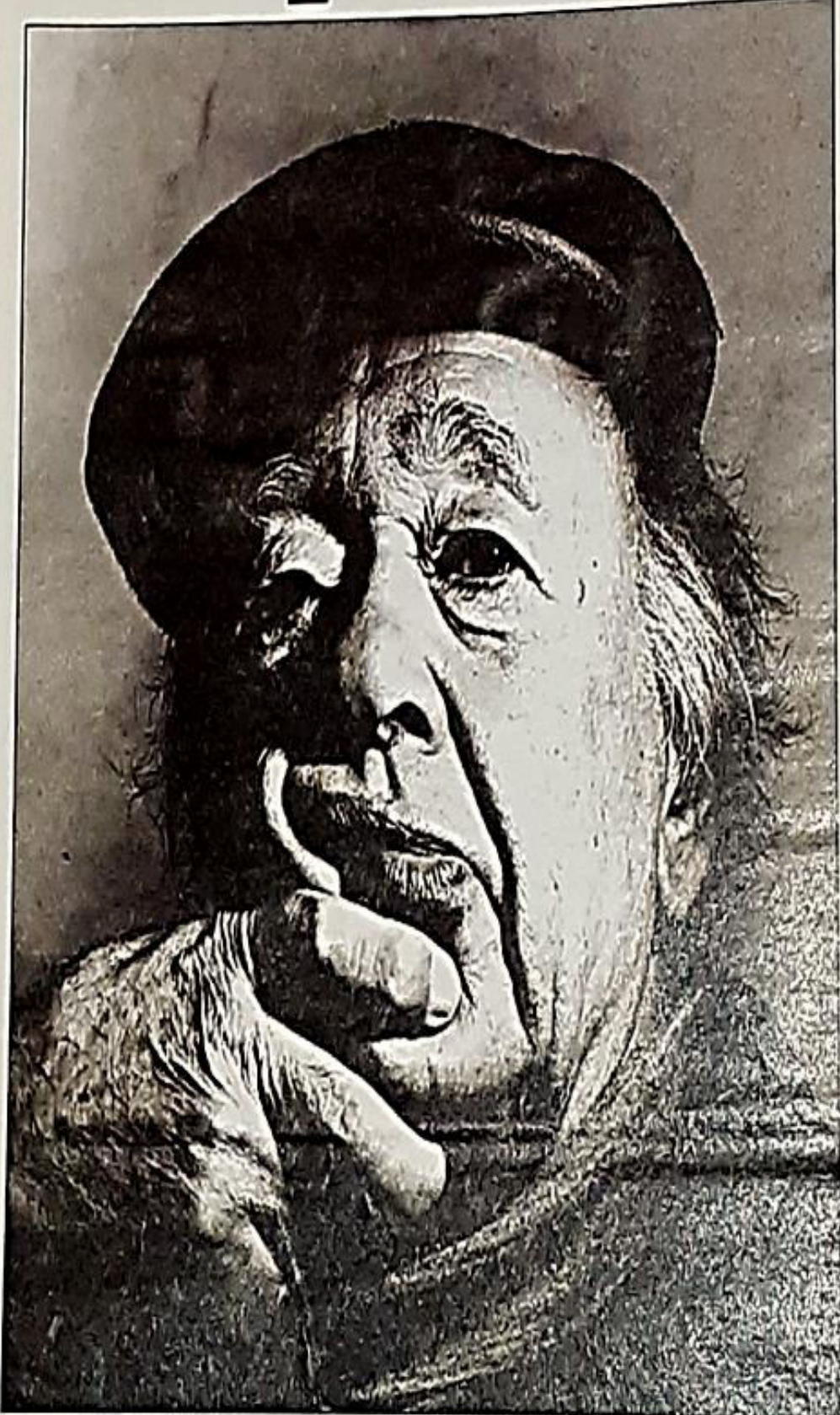
Pentru mulți români, emisiunea Teatrul radiofonic – atât de populară și atât de rău popularizată – a însemnat primul contact cu genul dramatic, cu Molière și Shakespeare, cu Caragiale sau cu Camil Petrescu, cu marii actori din toate generațiile.

Teatrul Radiofonic avea – poate mai are – ascultători la țară și la oraș, în casele cu biblioteci și în barăcile fără nici un confort.

Pentru foarte mulți dintre ei, Teatrul radiofonic a fost începutul contactului cu cultura, pentru alții a fost și sfârșitul acestui drum.

Bogata fonotecă a emisiunii permite realizarea unor cicluri culturale de amplitudine prin care să se poată releva similitudinile și deosebirile în operele unor autori înrudiți sub raportul concepției, să se poată urmări evoluția genului dramatic, să se poată demonstra ce înseamnă tratarea modernă a unui text clasic.

Posibilitatea de a chema în studiourile de înregistrare actori din toate trupele din Capitală sau din țară asigură – teoretic cel puțin – cele mai bune distribuții. În lista tuturor pieselor înregistrate figurează foarte multe piese românești, ale autorilor de toate vârstele, încercări de toate genurile, realizate adeseori înainte de premiera scenică – studiourile Casei Radio dovedindu-se un excelent poligon de încercare pentru durată vechiului și potențialitățile noului. Lipsiți de componenta vizuală, realizatorii sunt „obligati” să exploateze exclusiv expresivitatea cuvântului, situat într-un decor sonor convențional. Toate aceste argumente explică importanța unei instituții culturale, care a știut să-și păstreze cumpătul, traversând cu demnitate vremurile (nu întotdeauna favorabile culturii) și, paradoxal, conul de umbră i-a ofe-

Radio România Cultural transmite o serie de „Teatru radiofonic” cu piesele lui Eugène Ionesco

rit și un anume grad de autonomie, favorabil menținerii unor standarde de calitate.

Capodoperă a teatrului absurd

În contextul actual, Teatrul radiofonic nu are de luptat cu apăsarea cenzurii, demers autoritar cu ținte precise, ci cu marginalizarea culturii, proces haotic cu efecte de suprafață distructive. Premierile radiofonice ale pieselor lui Eugène Ionesco – „Victimele datoriei”, „Noul locatar” – se înscriu în continuitatea efortului de a explora cu mijloacele artei teatrului, operele avangardei din urmă

cu câteva decenii, astăzi considerate clasice. Adaptând pentru radio „Victimele datoriei”, Cezarina Udrescu se străduiește cu rezultate remarcabile să realizeze un text inteligibil pentru orice ascultător, indiferent de pregătirea sa intelectuală: există o continuitate dar și mijloace specifice prin care se delimitează scenele desfășurate într-o ambianță realistă de cele de sondare a interiorității personajului principal; marcând trecerile, sistemul de referințe al autorului se limpezeste, absurdul devine o situație recognoscibilă. Un polițist politic (Marius Stănescu) intră în casa lui Choubert (Marius Rălea): ar

INFO

- Victimele datoriei de Eugène Ionesco
- Traducerea: Vlad Russo și Vlad Zograf
- Adaptarea radiofonică și regia artistică: Cezarina Udrescu
- Cu: Marian Rălea, Emilia Popescu, Marius Stănescu, Mircea Rusu

vrea să-l întrebe dacă știe ceva despre un anume Mallot „cu tla urmă”. Nu, nu știe, dar soția (Emilia Popescu) devine rapid aliata polițistului, acceptând și ajutându-l să-și exerseze tot mai agresiv autoritatea, iar personalitatea lui Choubert, supusă torturilor psihice și fizice, se descompune, pe măsură ce este obligat să-și sondeze trecutul și să-și expună gândurile nespuse: persoana se frânge simultan cu tulburarea produsă într-una dintre cele mai populare manifestări ale spiritului omenesc: teatrul.

Folclorist ucis de poet

Prin interpretarea actorilor, replicile paradoxale se înscriu în logica demonstrației, în calitate de regizor, Cezarina Udrescu conduce și limpezeste firul acțiunii, muzica (Stelian Muscalu) însoțește și stimulează acțiunea fără a o dubla. Apariția poetului Nicolas D'Eu (Mircea Rusu) răstoarnă situația: Polițistul este ucis de către Poet, devenit torționar, Choubert rămâne victima eternă, nevoită să înghită și să mestece tot ceea ce-i bagă pe gât, în numele datoriei, oaspeții săi nepoștiți. Finalul este descifrat corect, din păcate însă ritmul scade și ceea ce ar trebui să fie explozia finală rămâne un dialog cuminte.

Prin asemenea interpretări, capodoperele teatrului absurd devin o componentă a devenirii teatrului, care nu a făcut altceva decât să sintetizeze uneori, alteleori să prevestească, istoria omenirii.

După succesul piesei „Ce știe satul”, pe data de 3 martie 1929 se joacă pe „scena” radioului piesa lui Mihail Săulescu – „Săptămâna iluminată”, pentru ca la începutul lunii aprilie să se joace două piese de o importantă deosebită – „O noapte furtunoasă” de I.L. Caragiale și „Gringoire” de Th. Bainville. Abia în anul 1932, a fost difuzată prima piesă radiofonică pentru copii, o adaptare după Charles Perrault – „Cireșica”.

Anul 1934 nu a fost cel mai prolific în ceea ce privește teatrul radiofonic, de cele mai multe ori fiind difuzate reluări, însă chiar dacă în timpul și după cel de-al Doilea Război Mondial teatrul radiofonic românesc a cunoscut declinul, după aceea, a urmat o perioadă prolifică, fapt pentru care emisiunea de teatru radiofonic este difuzată și în prezent.

Mai mult decât atât, pasionații de teatru radiofonic care nu pot asculta emisiunea direct la radio, o pot face online pe site-ul www.eteatru.ro, lansat în anul 2009, site care găzduiește înregistrări deosebite din Fonoteca de Aur.

Actorii Octavian Cotescu, Dem Rădulescu și Mihai Mălaimare în piesa radiofonică *Pisălogii* de Molière, sursa: romaniacultural.ro

